

Faktorska struktura i validacija upitnika Dimenzionalna procjena osobina ličnosti (DiPOL) za adolescente

Dino Krupić i Silvija Ručević

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku

Sažetak

U proteklih desetak godina dogodile su se značajne promjene u konceptualizaciji i mjerenju psihopatologije ličnosti. Uz kategorijalni, DSM-V postepeno uvodi i dimenzionalni pristup dijagnosticiranju poremećaja ličnosti. Iako u literaturi postoji veći broj upitnika kojima se mjere dimenzije psihopatologije, dosadašnji upitnici imaju suviše velik broj čestica što otežava istraživanje u ovom području. Cilj je ovog rada predstaviti konstrukciju kratkog upitnika namijenjenog mjerenju glavnih dimenzija psihopatologije ličnosti. Upitnik *Dimenzionalna procjena osobina ličnosti (DiPOL)* se sastoji od 62 čestice koje čine pet glavnih ljestvica nazvanih Negativna emocionalnost, Emocionalna isključenost, Kompulzivnost, Psihotizam i Antagonizam, te dvije dodatne ljestvice, Grandioznost i Traženje pozornosti. Na uzorku je od 456 učenika srednjih škola u Osijeku i Koprivnici provedeno istraživanje u kojem su uz DiPOL korišteni i upitnici Inventar psihopatskih tendencija mladih, Velikih pet plus dva i Ljestvica psihološke dobrobiti autorice Ryffin. Rezultati upućuju na zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike upitnika DiPOL-a s obzirom na sadržajnu, konstruktivnu i konvergentnu valjanost, te koeficijente pouzdanosti. U radu se razmatraju određeni metodološki problemi mjerenja psihopatologije ličnosti kod adolescenata i način na koji se oni mogu zaobići.

Cljučne riječi: psihopatologija ličnosti, psihometrija, DiPOL, dimenzionalni pristup, adolescenti

Uvod

Peto izdanje Dijagnostičkog i statističkog priručnika za duševne poremećaje (DSM-V; American Psychiatric Association, 2013) donijelo je promjene u području psihopatologije ličnosti. Jedna je od njih postepeno uvođenje dimenzionalnog uz kategorijalni pristup klasifikacije psihopatologije ličnosti. Naime, u DSM-IV (American Psychiatric Association, 1994) su se dijagnosticirali isključivo tipovi poremećaja ličnosti, dok se u DSM-V uvodi i alternativni dimenzionalni pristup prema kojem se procjenjuje je li izraženost specifičnog sklopa dimenzija psihopatologije ličnosti dovoljna za postavljanje specifične dijagnoze (Anderson,

✉ Dino Krupić, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Osijeku, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, 31000 Osijek, L. Jägera 9. E-pošta: dino.krupic@gmail.com

Snider, Sellbom, Krueger i Hopwood, 2014; Lanier, Bollinger i Krueger, 2013). Tijekom protekla su dva desetljeća brojni autori konstruirali upitnike s ciljem otkrivanja glavnih dimenzija psihopatologije ličnosti (vidjeti Furnham, Milner, Akhtar i De Fruyt, 2014). Neki od poznatijih su DAPP-BQ (Livesley i Jackson, 2002), SNAP (Clark, 1993), PSY-5 (Harkness, McNulty i Ben-Porath, 1995) te Inventar ličnosti za DSM-V (engl. *Personality Inventory for DSM-V*; PID-5; Krueger, Derringer, Markon, Watson i Skodol, 2012). Navedeni su upitnici nastali na temelju faktorske analize većeg broja čestica koje se odnose na dijagnostičke kriterije za poremećaje ličnosti iz DSM-IV. Pregledom su dotadašnjih upitnika Trull i Durrett (2005) izdvojili četiri faktora psihopatologije ličnosti koji se najčešće ekstrahiraju: (a) ograničenost/ rigidnost/ sputanost/ kompulzivnost/ savjesnost, (b) ekstraverzija/ pozitivna emocionalnost, (c) neuroticizam/ negativna emocionalnost/ emocionalna nestabilnost, te (d) asocijalnost/ antagonizam. Od navedenih upitnika jedino PID-5 i PSY-5 uz navedene dimenzije sadrže i faktor psihoticizma, koji se odnosi na psihotičnost razmišljanja (ne na način kako ga je definirao Eysenck).

Cilj je dimenzionalnog pristupa psihopatologije ličnosti konceptualno zblížiti psihopatologiju ličnosti s psihologijom ličnosti. No trenutno nedostaje prigodna upitnička mjera kojom bi se područje psihopatologije ličnosti učinilo dostupnijim istraživanju. Naime, postojeći su upitnici psihopatologije ličnosti izrazito dugački što otežava provođenje istraživanja. S druge strane, upitnici ličnosti koji jesu relativno kraći nisu dostatni za pokrivanje domene psihopatologije ličnosti. S obzirom na navedeno, javila se potreba za konstrukcijom kratkog upitnika psihopatologije ličnosti. U radu prikazujemo prvu fazu razvoja upitnika namijenjenog mjerenju psihopatologije ličnosti kod adolescenata.

Psihopatologija ličnosti u mladenačkoj dobi

Prema DSM-V, za određivanje je psihopatologije ličnosti nužno da je neuspješna adaptacija: (a) relativno stabilna kroz vrijeme, (b) konzistentna kroz situacije, te (c) prisutna barem u adolescenciji (Lanier i sur., 2013; Skodol i sur., 2011). Ovaj posljednji kriterij čini konstrukciju upitnika psihopatologije ličnosti za adolescente izrazito izazovnim. Naime, primjerenost je postavljanja dijagnoze poremećaja ličnosti u adolescenciji još uvijek predmetom debate (npr. Edens, Guy i Fernandez, 2003; Freeman i Reinecke, 2007; Miller, Muehlenkamp i Jacobson, 2008) unatoč tomu što novija istraživanja sugeriraju da se poremećaji ličnosti mogu dijagnosticirati već u djetinjstvu i adolescenciji, te da je njihova prevalencija relativno slična onoj u odrasloj dobi (npr. Chanen i McCutcheon, 2008; Johnson i sur., 2008; Westen, Shedler, Durett, Glass i Martens, 2003).

Mladenačka je psihopatologija ličnosti povezana sa smetnjama u svakodnevnom funkcioniranju, ranim roditeljstvom, interpersonalnim stresom, sukobima s partnerom, suicidalnim i kriminalnim ponašanjem, zloporabom psihoaktivnih tvari i rizičnim seksualnim ponašanjem (Chanen, Jovev, McCutcheon,

Jackson i McGorry, 2008; Chen i sur., 2004; Daley i sur., 1999; Daley, Rizzo i Gunderson, 2006; Johnson i sur., 2008; Kasen i sur., 2007). Nadalje, velik je udio osoba s izraženom psihopatologijom ličnosti u odrasloj dobi pokazivao i izraženost određenih simptoma u adolescenciji (npr. Crick, Murray-Close i Woods, 2005; Lewinsohn, Rohde, Seeley i Klein, 1997). Tako su, na primjer, Ramklint, von Knorring, von Knorring i Ekselius (2003) utvrdili da su poremećaji ponašanja, depresivni poremećaj i zlouporaba psihoaktivnih tvari i alkohola u adolescenciji značajni prediktori poremećaja ličnosti u odrasloj dobi. Ukupno uzevši, rezultati navedenih istraživanja pružaju uvjerljive dokaze o kontinuitetu psihopatologije od djetinjstva do odrasle dobi. No, osim teorijskih i praktičnih pitanja, istraživanja mladenačke psihopatologije ličnosti aktualizirala su i probleme mjerenja, odnosno konceptualizacije poremećaja ličnosti u adolescenciji.

Problemi mjerenja mladenačke psihopatologije ličnosti

Iako je dimenzionalni pristup procjeni ličnosti u odrasloj dobi preferiran kako u istraživanjima, tako i u kliničkoj praksi (npr. Bernstein, Iscan i Maser, 2007; Glover, Crego i Widiger, 2012), još uvijek ne postoji konsenzus oko sveobuhvatne taksonomije koja opisuje neadaptivne osobine ličnosti u adolescenciji kao ni općeprihvaćeni i rašireni postupak procjene mladenačke patologije ličnosti. U proteklih se 10-ak godina pojavilo nekoliko instrumenata namijenjenih dimenzionalnoj procjeni patologije ličnosti u adolescenciji, uključujući DAPP-BQ-A verzija za adolescente (Tromp i Koot, 2008) i SNAP-Y verzija za mlade (Linde, Stringer, Simms i Clark, 2013). Dodatno, De Clercq, De Fruyt, Van Leeuwen i Mervielde (2006) su razvili Skup dimenzionalnih simptoma ličnosti (engl. *Dimensional Personality Symptom Item Pool*; DIPSI), koji je prvenstveno namijenjen procjeni psihopatologije ličnosti kod djece, ali se upotrebljava i za adolescente.

Iako ove mjere predstavljaju prvi korak u izučavanju mladenačke psihopatologije ličnosti, većina ih polazi od pretpostavke da se psihopatologija ličnosti u adolescenciji manifestira jednako kao i u odrasloj dobi. Posljedično, većina upitnika mladenačke psihopatologije ličnosti predstavlja samo prilagođene mjerne instrumente namijenjenih prvenstveno mjerenju psihopatologije ličnosti za odrasle. Jedan se od načina prilagodbe upitnika odnosi na povećanje razumljivosti čestica i uputa originalnih upitnika. Tako su Tromp i Koot (2008) teške i neuobičajene riječi iz originalnog upitnika DAPP-BQ (Livesley i Jackson, 2002) zamijenili sinonimima iz dječjeg rječnika, dok su Linde i sur. (2013) pojedine čestice iz originalnog upitnika SNAP pojasnili dodavanjem primjera. Na primjer, čestica "previše pijem" u adolescentnoj verziji glasi "pijem previše alkohola". Nadalje, Tromp i Koot (2008) su dodali naputak da se čestice kojima se mjere seksualna iskustva u adolescenciji odnose i na masturbaciju, a skalu Likertova tipa od pet stupnjeva (1=*uopće mi nije slično* do 5=*vrlo mi je slično*) su za devet pitanja o seksualnom iskustvu, korištenju psihoaktivnih tvari i alkohola proširili s "ne odnosi se na mene". Slično tome, Linde

i sur. (2013) su prilagodili referentni okvir čestica SNAP upitnika, pa se u adolescentnoj verziji upitnika (SNAP-Y) čestice fokusiraju na školu, a ne na posao.

No, ovakve adaptacije nisu nužno i najbolji pristup izučavanju razvojnih antecedenata poremećaja ličnosti i njihova odnosa s adaptivnim crtama. Naime, istraživanja sugeriraju da se fenotipska ekspresija psihopatologije ličnosti mijenja s dobi kao rezultat različitih razvojnih kapaciteta i zahtjeva okoline, iako su latentne crte ličnosti tijekom različitih razvojnih razdoblja relativno stabilne (Cicchetti i Toth, 2009; De Clercq, De Fruyt i Van Leeuwen, 2004; Moffitt i Caspi, 2001; Rutter i Sroufe, 2000). Ovaj je koncept poznat kao *heterotipski kontinuitet*. Tako su, na primjer, Tromp i Koot (2008) faktorskom analizom DAPP-BQ-A u uzorku 1628 adolescenata iz opće populacije i 170 adolescenata upućenih u kliniku za mentalno zdravlje potvrdili originalnu četverofaktorsku strukturu, odnosno utvrđene su četiri dimenzije višeg (Emocionalna disregulacija, Disocijalno ponašanje, Inhibiranost i Kompulzivnost) i 18 dimenzija nižeg reda. No, dimenzija Narcisoidnost bila je zasićena trima od četiriju faktora višega reda, što sugerira da se narcisoidnost ne može jasno definirati u adolescenciji kao što je to slučaj u odrasloj dobi. Slično tome, u istraživanju Linde i sur. (2013) faktorskom analizom SNAP-Y upitnika u uzorku od 364 adolescenata iz opće populacije i 103 adolescenta upućenih u kliniku utvrđena je trofaktorska struktura (Negativni afekt, Pozitivni afekt i Dezinhibicija), slična onoj utvrđenoj korištenjem SNAP-2 među studentima (Clark, Simms, Wu i Casillas, 2008). No, u uzorku adolescenata iz opće populacije nekoliko je podljestvica imalo značajna višestruka zasićenja. Na primjer, Manipulativnost je značajno korelirala s dimenzijama Negativni afekt i Dezinhibicija, dok je Samoozljeđivanje bilo zasićeno svim trima faktorima. Osim toga, korelacije među SNAP-Y podljestvicama bile su više posebice u kliničkom uzorku u odnosu na korelacije među SNAP-2 podljestvicama u uzorcima odraslih osoba (Clark i sur., 2008). Autori su dobivene rezultate objasnili time da je struktura ličnosti tijekom adolescencije jednostavnija i manje diferencirana, te da određeni aspekti nezrelosti prisutni u normativnom razvoju adolescenta mogu sličiti psihopatologiji.

Nadalje, ograničeno životno iskustvo adolescenata komplicira kodiranje pojedinih čestica preuzetih iz instrumenata namijenjenih odraslim osobama. Tako je u već spomenutom istraživanju Trompove i Koota (2008) utvrđen nizak koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije (Cronbach alfa) i niska test-retest pouzdanost ljestvice Problemi s intimnošću. Čestice ove ljestvice fokusiraju se na ljubavne odnose i seksualno iskustvo, pa bi relativan manjak ovih iskustava, posebice među mlađim adolescentima, mogao biti uzrokom niske pouzdanosti ove ljestvice. No, također je moguće da su problemi s intimnošću heterogeni konstrukt u adolescenciji.

Ipak, najveća zamjerka dimenzionalnih mjera mladenačke psihopatologije jest velik broj čestica, što otežava njihovo korištenje u sklopu istraživanja. Primjerice, DAPP-BQ-A sadrži 290 čestica, a SNAP-Y 390 čestica, te je za njihovo ispunjavanje potrebno između 45 minuta i sat vremena. Iako je za dijagnostičke svrhe poželjno

rabiti iscrpnije instrumente, za većinu istraživanja takvi instrumenti nisu prikladni. S obzirom na navedene nedostatke postojećih instrumenata mladenačke patologije ličnosti, postoji potreba za konstrukcijom kratke istraživačke ljestvice kojom bi se obuhvatila široka domena mladenačke psihopatologije ličnosti za potrebe istraživanja.

Dakle, cilj je ovog istraživanja oblikovati kratak upitnik kojim bi se mjerile glavne dimenzije mladenačke psihopatologije ličnosti. Postupak konstruiranja upitnika slijedit će isti princip kao i kod drugih upitnika psihopatologije ličnosti. Prema dosadašnjim empirijskim istraživanjima, očekuje se četiri do pet glavnih dimenzija psihopatologije ličnosti: a) ograničenost / rigidnost / sputanost/ kompulzivnost / savjesnost, b) ekstraverzija / pozitivna emocionalnost, c) neuroticizam / negativna emocionalnost / emocionalna nestabilnost, d) asocijalnost / antagonizam (Trull, 2005; Trull i Durrett, 2005) te (e) psihoticizam (Krueger i sur., 2012). U svrhu će se definiranja konvergentne valjanosti upitnika ispitati povezanost glavnih dimenzija psihopatologije s upitnicima ličnosti, psihopatskih tendencija i subjektivnog blagostanja.

Metoda

Sudionici i postupak

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od $N=456$ (244 mladića i 212 djevojaka) učenika 3. i 4. razreda gimnazija, ekonomske i obrtničke srednje škole iz Osijeka i Koprivnice. Ukupan broj učenika srednjih škola s područja Osijeka iznosi $n=234$, a iz Koprivnice $n=222$. S obzirom je na spol i vrstu škole u uzorku ukupno bilo 83 učenika i 85 učenica gimnazijskog programa te 161 učenik i 127 učenica srednjih strukovnih škola.

Sudjelovanje je u istraživanju bilo dobrovoljno, a provodilo se anonimno i prema unaprijed dogovorenom rasporedu u skupinama od po dvadesetak sudionika. Sudionici su ispunjavali i upitnike kojima su se mjerile bazične crte ličnosti, psihopatske tendencije i psihološka dobrobit. Vrijeme ispunjavanja upitnika nije bilo ograničeno, a kako bi se izbjegao efekt redoslijeda ispunjavanja, primijenjena je rotacija redoslijeda upitnika.

Instrumenti

Dimenzionalna procjena osobina ličnosti (DiPOL)

Početna baza čestica upitnika DiPOL formirana je na temelju opisa ili simptoma poremećaja ličnosti iz DSM-IV. Za svaki je simptom kreirano do deset čestica, a ukupno je bilo 156 čestica.

Bazične crte ličnosti

Bazične crte ličnosti mjerene su skraćenom verzijom inventara *Velikih pet plus dva* (VP+2; Smederevac, Mitrović i Čolović, 2010) od 70 čestica za koje sudionik na skali Likertova tipa od pet stupnjeva treba odrediti koliko se neka tvrdnja odnosi na njega (1=*uopće se ne odnosi na mene*; 5=*u potpunosti se odnosi na mene*). Upitnik se sastoji od sedam ljestvica; Neuroticizam – Emocionalna stabilnost, koja obuhvaća čestice kojima se mjeri anksioznost, depresivnost i negativni afekt; Ekstraverzija – Introverzija, kojom se mjeri srdačnost, pozitivni afekt i društvenost; Savjesnost – Impulzivnost, koja obuhvaća samodisciplinu, ustrajnost i promišljenost; Ugodnost – Agresivnost, koja obuhvaća osjećaj bijesa, nepopustljivost i tešku narav; Otvorenost prema iskustvu – Konvencionalnost, koja obuhvaća čestice kojima se mjeri intelekt i traženje novina. Uz pet standardnih ljestvica, upitnik sadrži dvije ljestvice samoevaluacije – Pozitivnu valenciju, koja obuhvaća osjećaj superiornosti i pozitivnu sliku o sebi, i Negativnu valenciju, koja obuhvaća manipulativnost i negativnu sliku o sebi.

Upitnik je za potrebe istraživanja preveden sa srpskog na hrvatski jezik. Pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije Cronbach alfa za pojedine dimenzije u ovom istraživanju kreću se od $\alpha=.83$ za Negativnu valenciju do $\alpha=.92$ za Neuroticizam. Dobiveni su rezultati u skladu s prijašnjim istraživanjima u kojima je korištena skraćena forma inventara VP+2 među adolescentima (Đorić, Pedović i Hedrih, 2009; Obradović i Dinić, 2010).

Psihopatske tendencije

Psihopatske tendencije mladih mjerene su *Inventarom psihopatskih osobina mladih* (*Youth Psychopathic Trait Inventory* – YPI; Andershed, Kerr, Stattin i Levander, 2002). Inventar je ranije validiran na uzorku hrvatskih srednjoškolaca (Ružević, 2010). Sastoji se od 50 tvrdnji za koje sudionik na skali od četiri stupnja treba odrediti koliko se neka tvrdnja odnosi na njega (1=*uopće se ne odnosi na mene*; 4=*u potpunosti se odnosi na mene*). Inventar se sastoji od 10 podljestvica, od kojih svaka obuhvaća pet čestica. Podljestvicama se mjere različiti aspekti površnog šarma (Neiskreni šarm), grandiozni aspekt psihopatskih osobina ličnosti (Grandioznost), tendencija čestom laganju (Laganje), manipulativnost (Manipulacija), bezosjećajnost i izostanak empatije (Bez osjećajnost), plitak afekt / siromaštvo emocija (Neemocionalnost), relativan izostanak adekvatnih osjećaja kajanja i krivnje (Izostanak kajanja), impulzivnost (Impulzivnost), potreba za stimulacijom i sklonost dosadi (Traženje uzbuđenja) te neodgovornost (Neodgovornost). Nadalje, ove podljestvice čine tri međusobno povezana faktora višeg reda: (1) Grandioznost – Manipulativnost (GM) mjeri interpersonalni aspekt psihopatije, a čine ga podljestvice *Neiskreni šarm*, *Grandioznost*, *Laganje* i *Manipulativnost*; (2) Bez osjećajnost – Neemocionalnost (BN) mjeri afektivni aspekt, a čine ga podljestvice *Izostanak kajanja*, *Neemocionalnost* i *Bez osjećajnost*; (c) Impulzivnost – Neodgovornost (IN) mjeri ponašajni aspekt psihopatije, a čine ga podljestvice

Traženje uzbuđenja, Impulzivnost i Neodgovornost (Andershed i sur., 2002). Ovakva je faktorska struktura potvrđena na hrvatskom uzorku (Ručević, 2010). Pouzdanost izražena koeficijentom unutarnje konzistencije Cronbach alfa za pojedine podljestvice u ovom istraživanju su zadovoljavajuće i kreću se od $\alpha=.68$ za Besosjećajnost do $\alpha=.80$ za Traženje uzbuđenja.

Psihološka dobrobit

Različiti aspekti psihološke dobrobiti mjereni su skraćenom verzijom *Ljestvice psihološke dobrobiti* autorice Ryffin (RLJPD; Keresteš, Brković i Jagodić, 2012) od 30 čestica. Ovaj je upitnik namijenjen mjerenju šest različitih aspekata pozitivnoga psihološkog funkcioniranja: Autonomija, Osobni rast, Samoprihvatanje, Smislen život, Ovladavanje okolinom te Pozitivni odnosi s drugima. Odgovor sudionika procjenjivao se na skali Likertova tipa od četiri stupnja u kojoj se mjeri neka čestica odnosi na njega (1=*uopće nije točno za mene*; 4=*potpuno je točno za mene*). Koeficijenti unutarnje konzistencije dobiveni u ovom istraživanju kreću se između .65 i .76 te su u skladu s prijašnjim istraživanjima u kojima su utvrđene vrijednosti od .61 do .88 (Ryff i Singer, 2006; Van Dierendonck, 2004).

Rezultati

Početni set čestica podvrgnut je eksploratornoj faktorskoj analizi. Cilj je bio konstruirati upitnik kojim bi se zahvatila široka domena psihopatologije ličnosti sa što manjim brojem čestica. Indeks pogodnosti korelacijske matrice za faktorsku analizu KMO iznosio je .82. Metoda glavnih osi uz kosokutnu oblimin-rotaciju i *Scree plot*-kriterij odlučivanja o broju značajnih faktora, rezultirala je sedmo-faktorskom strukturom, koja je prikazana u Tablici 1. Ukupno je objašnjeno 35.76 (% varijance, a zadržano 62 čestice. Prema sadržajnoj su valjanosti dimenzije nazvane Antagonizam, Emocionalna isključenost, Negativna emocionalnost, Kompulzivnost, Psihoticizam, Grandioznost i Traženje pozornosti. Formirane ljestvice na temelju faktorske analize međusobno koreliraju ispod $r=.30$ (Tablica 1.), osim Grandioznosti koja korelira s Kompulzivnosti ($r=.34$) i Traženjem pozornosti ($r=.35$). Nadalje, deskriptivni podaci iz Tablice 2. upućuju na relativno normalnu distribuciju ljestvica. Unatoč izrazito širokoj domeni koje zahvaćaju ekstrahirane dimenzije, te relativno malom broju čestica, koeficijenti pouzdanosti unutarnje konzistencije (Cronbach alpha) su zadovoljavajući i kreću se u intervalu od .72 do .84. Prosječna se korelacija među česticama kreće u intervalu od .26 do .34, što je također zadovoljavajuće kada su u pitanju široko definirani konstrukti (Clark i Watson, 1995; Netemeyer, Bearden i Sharma, 2003).

Tablica 1. Rezultati eksploratorne faktorske analize samoprocjena na DiPOL-u metodom zajedničkih faktora uz oblimin rotaciju i Pearsonove koeficijente korelacije između ljestvica formiranih kao zbroj pripadajućih čestica

	Faktor						
	1	2	3	4	5	6	7
Često se znam posvađati.	.59	.00	.05	-.04	.01	.08	.23
Često znam biti toliko ljut/a da se jedva suzdržim.	.55	.10	.01	.05	-.11	.07	.10
Mnogo stvari u životu me naljuti.	.53	-.09	.17	-.10	.10	-.01	.12
Smatram da su ti ljudi spremni zabosti nož u leđa kada se najmanje nadaš.	.50	-.06	.06	.13	-.05	-.03	-.06
Uvijek uzvratim istom mjerom kada netko povisi ton na mene.	.49	.07	-.23	.07	.07	-.02	.07
Često nešto kažem bez promišljanja.	.47	-.03	-.02	-.11	-.04	.02	.13
Često donosim brze odluke bez pretjeranog razmišljanja.	.46	-.01	-.06	-.12	-.07	.01	.04
Ljudi će te prevariti čim im se za to pruži prilika.	.46	.02	.07	.12	.01	-.15	-.14
Nije pametno previše vjerovati ljudima.	.40	-.01	.13	.11	.10	-.20	-.24
Jako me pogađa i sama pomisao da bi me bliska osoba mogla napustiti. (R)	-.25	.64	-.02	-.09	.11	-.04	.02
Ne diraju me tužne ljudske priče i tragedije.	-.03	.60	.01	.01	-.05	-.03	.06
Ne razumijem potrebu ljudi da razgovaraju o svojim mislima i emocijama.	.10	.57	.20	.05	-.12	-.07	-.05
Ne gajim snažne emocije prema drugima.	.13	.56	.08	-.01	-.04	-.01	-.02
Ne doživljavam toliko snažno emocije kao drugi.	.19	.55	-.03	.15	.02	.10	-.01
Bojim se gubitka meni značajnih ljudi. (R)	-.23	.55	.02	-.09	.15	-.08	.01
Često me zabrinjava mogućnost da će me bliski ljudi napustiti. (R)	-.28	.53	-.12	-.05	.08	-.05	-.03
Ne osjećam tugu nad tuđim teškim sudbinama.	.00	.51	.05	-.10	-.02	-.02	.10
Nemam previše interesa za tuđe emocije.	.21	.49	.02	-.08	-.09	-.05	.03
Jako loše podnosim rastanke i prekide s dragim osobama.	-.09	.49	-.06	-.03	.23	.00	.10
Nemam naviku razgovarati o svojim osjećajima s drugima.	.03	.49	.18	.10	-.01	-.10	-.18
Jedan od najvećih strahova mi je da ostanem sam/a. (R)	-.12	.46	-.26	.06	.18	.05	-.09
Kada sam u vezi, meni moj partner/ića znači sve na svijetu. (R)	-.11	.40	-.10	-.10	.09	-.08	-.01

Tablica 1. - *Nastavak*

	Faktor						
	1	2	3	4	5	6	7
Često me zna uhvatiti val tužnog raspoloženja.	.22	-.27	.59	.01	-.01	-.05	-.02
Općenito imam vrlo malo vjere u samog/samu sebe.	.00	-.08	.58	-.19	.02	.06	.08
Teško se mogu riješiti osjećaja ispraznosti i potištenosti.	.01	-.17	.55	-.04	-.08	-.17	-.03
Jako malo vrijedim i u očima drugih sam bezvrijedan/na.	.02	.15	.54	-.11	-.10	-.04	.04
Vrlo sam stidljiva osoba.	-.14	.04	.54	.12	.02	.08	-.06
Ponekad mi je vrlo teško stupiti u kontakt s nepoznatim ljudima.	.02	.08	.53	.15	.02	.07	-.05
U mom životu nema puno sretnih događaja.	.05	.14	.50	-.06	.02	-.09	-.04
Znaju mi se dogoditi faze kada naglo postanem tužan/na.	.26	-.29	.49	-.01	-.02	-.07	.00
Strah me je da će me drugi gledati manje vrijednim/nom kada me malo bolje upoznaju.	.06	.03	.49	-.03	-.11	.05	.24
Često se bojim išta reći kako ne bih izrekao/la glupost.	-.01	.05	.47	.15	.03	.14	.11
Bojim se da ću se manje sviđati drugima ako bi me bolje upoznali.	-.04	.16	.46	.00	-.11	-.03	.20
Imam visoka očekivanja od samog/same sebe i trudim ih se ostvariti.	.11	-.07	-.13	.62	.09	-.11	.12
Izuzetno mi je bitno da svaki detalj mora biti na svom mjestu.	.03	.02	.12	.58	-.11	.01	.06
Volim si postaviti visoke ciljeve u životu.	.08	-.04	-.21	.55	.08	-.11	.05
Teško se opuštam dok ne završim posao koji sam započeo/la.	-.03	.02	.17	.55	-.03	.00	-.12
Kada se uhvatim nečega raditi, trudim se u tome biti najbolji/a.	.01	-.06	-.10	.55	.02	-.11	-.05
Ne podnosim nered i prljavštinu.	-.04	-.03	.04	.54	-.14	.22	.02
Izuzetno mi je bitno da sve funkcionira po pravilima.	-.11	.05	.15	.52	-.09	.05	.09
Često radim prekovremeno kako bih bio/la maksimalno uspješan/na.	-.05	-.04	.02	.50	.10	-.07	.01
Po prirodi sam perfekcionista/kinja.	.06	.03	-.02	.49	.01	-.21	.02
Smatram da Bog ima planove za svakoga ponaosob.	.04	-.01	-.12	.11	-.67	.24	-.08
Cijelo vrijeme postoji netko "gore" ili nešto što me pazi i gleda svaki moj pokret.	.07	-.08	-.14	.08	-.65	.17	-.04
Mnoge se stvari mogu objasniti nadnaravnim pojavama.	-.07	-.12	.01	-.05	-.55	-.15	.06

Tablica 1. - *Nastavak*

	Faktor						
	1	2	3	4	5	6	7
Često osjećam prisutnost duhova i anđela.	-0.03	.07	.06	.02	-.51	-.12	.00
Vjerujem da neki ljudi imaju sposobnost predviđati budućnost.	-.02	-.04	.07	-.03	-.44	-.25	-.08
Vjerujem kako je svima sudbina predodređena.	.14	.01	.06	-.05	-.42	.11	.14
Mnogo se može postići korisnoga za zdravlje odlaskom iscjelitelju.	-.14	.02	.14	-.05	-.40	-.18	.14
Posjedujem posebne sposobnosti naspram drugih.	-.13	.09	-.03	.10	-.08	-.62	.07
Teško da me mogu razumjeti obični ljudi.	.13	.08	.22	-.17	.11	-.49	-.06
Jednog dana, kada realiziram svoje ideje, svijet će pamtiti moje ime.	-.07	.04	-.02	.23	-.12	-.49	.21
U poslu koji obavljam nema mi ravnih.	-.01	.18	-.14	.17	.01	-.47	.13
Predodređeno mi je činiti velike stvari.	.10	-.02	-.18	.29	-.12	-.47	.10
Mnogi se ljudi boje mojih sposobnosti i vještina.	.24	.14	-.11	.05	-.09	-.38	.10
Na kraju se uvijek ispostavi da sam u pravu.	.15	.05	-.03	.20	-.07	-.36	.03
Imam sve odlike pravog vođe.	.08	.09	-.20	.14	-.08	-.36	.31
Volim privlačiti pozornost na sebe.	.11	.11	.00	-.02	-.09	-.07	.65
Ponekad namjerno pretjerano reagiram u društvu kako bi me drugi primijetili.	.05	.05	.05	-.06	-.02	-.13	.56
Bitno mi je kako izgledam i u kakvom će me izdanju drugi ljudi vidjeti.	.11	-.01	-.09	.15	-.05	.11	.54
Ne osjećam se ugodno kada me drugi ne primijete.	-.03	-.08	.15	.00	.06	-.17	.53
Često me muči misao o tome što drugi misle o meni.	.10	-.10	.25	.17	.07	.00	.43
Karakteristični korijen	6.82	5.60	4.39	2.99	2.68	2.10	2.02
1. Antagonizam	-	-.11*	.21**	.16**	.15**	.25**	.29**
2. Emocionalna isključenost		-	-.08	-.03	-.17**	.23**	-.00
3. Negativna emocionalnost			-	.05	.20**	.03	.24**
4. Kompulzivnost				-	.13**	.34**	.18**
5. Psihotizam					-	.16**	.22**
6. Grandioznost						-	.35**
7. Traženje pozornosti							-

Napomene: Karakteristični je korijen prvoga nezadržanog faktora prije kosokutne rotacije iznosio 1.38; R –čestice koje treba rekodirati. * $p < .05$; ** $p < .01$.

U svrhu ispitivanja konvergentne valjanosti DiPOL-a primijenili smo upitnike crta ličnosti, psihopatskih tendencija i subjektivne dobrobiti. Antagonizam, koji se sastoji od

čestica koje se odnose na hostilnost, sumnjičavost/nepovjerljivost i impulzivnost, postiže najveće korelacije s Neprijatnosti i Impulzivnosti/ Neodgovornosti. Emocionalna isključenost, koja opisuje izostanak privrženosti ili afektivne povezanosti s drugim osobama, negativno korelira s Pozitivnom emocionalnosti i pozitivno s Grandioznosti/Manipulativnosti. Kompulzivnost, koja se sastoji od čestica koje reflektiraju radoholičnost, ambicioznost i potrebu za redom, najviše korelira s Ovladavanjem okolinom i Savjesnosti. Negativna emocionalnost, definirana kao sklonost depresiji, anksioznosti i niskom samopoštovanju, pozitivno korelira s Negativnom emocionalnosti iz LEXI-70 i negativno sa Samoprihvatanjem. Grandioznost je uže definirana dimenzija i postiže visoku povezanost s Pozitivnom valencijom i Grandioznost/Manipulativnost. Traženje pozornosti korelira s Grandioznost/Manipulativnost i Impulzivnost/Neodgovornost. Konačno, Psihoticizam je jedina dimenzija koja ne postiže visoke korelacije ni s jednom od kriterijskih varijabli. Definiran je kao ekstremna religioznost i sklonost neobičnim vjerovanjima.

Tablica 2. *Deskriptivna statistika i korelacije ljestvica DiPOL-a s upitnicima Velikih pet plus dva, Inventara psihopatskih tendencija za mlade i Subjektivne dobrobiti*

	ANT	EMI	NEM	KOM	PSI	GRA	TRP
LEXI-70							
Pozitivna emocionalnost	.03	-.30**	-.15	.10*	.10*	-.00	.06
Negativna valencija	.22**	.19**	.12*	-.12*	.05	.13**	.25**
Neprijatnost	.50**	-.04	.13**	.02	.09*	.16**	.24**
Otvorenost	.07	-.04	.04	.28**	.08	.29**	.10*
Pozitivna valencija	.09*	.10*	-.07	.24**	.08	.47**	.28**
Savjesnost	-.10	-.46**	-.12*	.43**	.02	.08	-.05
Negativna emocionalnost	.24**	-.12*	.46**	-.03	.08	.03	.18**
YPI							
Grandioznost/manipulativnost	.24**	.25**	-.05	.06	.15**	.49**	.40**
Bezobzirnost/neemocionalnost	.15**	-.02	.14**	.18**	.16**	.18**	.17**
Impulzivnost/neodgovornost	.42**	.11*	-.05	-.17**	.12*	.19**	.31**
Subjektivna dobrobit							
Autonomija	.10*	.01	-.24**	.18**	-.06	.07	-.17**
Samoprihvatanje	-.08	.04	-.49**	.24**	-.03	.22**	-.07
Ovladavanje okolinom	-.06	-.02	-.26**	.33**	.03	.06	-.07
Pozitivni odnos s drugima	-.06	-.15**	-.43**	-.03	-.08	-.15**	-.12**
Rast i razvoj	-.06	-.08	-.28**	.39**	-.11*	.14**	-.06
Svrha u životu	-.15**	-.06	-.29**	.30**	-.02	-.04	-.12**
<i>M</i>	30.96	30.85	27.31	32.42	20.27	22.32	12.90
Reskalirana <i>M</i>	3.44	2.37	2.48	3.25	2.53	2.79	2.58
<i>SD</i>	6.22	9.50	8.15	7.25	6.28	6.17	4.09
Raspon (<i>min.</i> – <i>max.</i>)	15 - 45	13 - 62	11 - 48	10 - 50	8 - 39	8 - 40	5 - 24
<i>N</i>	9	13	11	9	7	8	5
α	.76	.84	.81	.80	.73	.79	.72
r_{ij}	.26	.29	.29	.31	.28	.32	.34
Zaobljenost	-.47	-.56	-.68	-.03	-.77	-.20	-.47
Simetričnost	.09	.26	.19	-.18	-.03	.16	.13

Napomena: α – Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti; r_{ij} – prosječna korelacija među česticama; ANT – Antagonizam; EMI – Emocionalna isključenost; KOM – Kompulzivnost; NEM – Negativna emocionalnost; GRA – Grandioznost; PSI – Psihoticizam; TRP – Traženje pozornosti; * $p < .05$; ** $p < .01$.

Generalno, možemo reći kako sve dimenzije imaju zadovoljavajuće koeficijente pouzdanosti, sadržajnu i konvergentnu valjanost, osim konvergentne valjanosti Psihoticizma.

Rasprava

Cilj je istraživanja bio konstruirati kratak upitnik mladenačke psihopatologije ličnosti koji bi se koristio u istraživačke svrhe. Domena koju zahvaća DiPOL odgovara ranijim dimenzionalnim modelima psihopatologije ličnosti. Pet dimenzija DiPOL-a – Antagonizam, Kompulzivnost, Negativna emocionalnost, Emocionalna isključenost i Psihoticizam – u skladu su s predloženim glavnim dimenzijama psihopatologije ličnosti (Trull, 2005; Trull i Durrett, 2005; Widiger i Simonsen, 2005). Pritom, Emocionalna isključenost predstavlja suprotni pol predložene dimenzije pozitivne emocionalnosti/ekstraverzije. Dodatno, zadržane su dvije dimenzije užeg predmeta mjerenja, Grandioznost i Traženje pozornosti. Obje se dimenzije mogu promatrati kao glavne karakteristike narcisoidnog poremećaja ličnosti, a u PID-5 nalaze se u sklopu dimenzije Antagonizma. Konvergentna je valjanost formiranih ljestvica DiPOL-a zadovoljavajuća, naročito ako uzmemo u obzir da korišteni upitnici za ispitivanje konvergentne valjanosti ne predstavljaju psihopatologiju ličnosti. Jedina ljestvica koja ne korelira s drugim mjerama je Psihoticizam. No to je očekivano jer, prema našim spoznajama, trenutno ne postoji upitnik na hrvatskom jeziku koji bi mjerio aspekte shizoidnog ili shizotipnog poremećaja ličnosti.

Iako su glavne dimenzije DiPOL-a slične nazivom konstrukata srodnih upitnika, važno je naglasiti određene razlike u sadržajnoj valjanosti, koje mogu biti važne kod interpretacije rezultata. U okviru rasprave fokusirat ćemo se na usporedbu DiPOL-a s PID-5, koji je najrecentniji i trenutno najaktualniji model psihopatologije ličnosti. No, važno je naglasiti kako PID-5 ne predstavlja konsenzus oko konceptualizacije ili "zlatni standard" dimenzija psihopatologije ličnosti (vidjeti npr. Widiger, 2013), već predstavlja trenutno najkorišteniji instrument u području psihopatologije ličnosti. Radi lakšeg praćenja daljnjeg teksta, opisi se dimenzija PID-5 i DiPOL nalaze u Tablici 3.

Tablica 3. *Usporedba konceptualizacija glavnih dimenzija psihopatologije
 ličnosti upitnika PID-5 i DiPOL*

	PID-5	DiPOL
Antagonizam	Manipulativnost, Sklonost varanju, Grandioznost	hostilnost, sumnjičavost/nepovjerenje, impulzivnost
Dezinhibicija	Neodgovornost, Impulzivnost, Distraktibilnost	-
Kompulzivnost	-	radoholizam, ambicioznost, perfekcionizam
Negativna emocionalnost	Emocionalna labilnost, Anksioznost, Nesigurna privrženost	sklonost depresivnosti, socijalna anksioznost, nisko samopouzdanje
Emocionalna isključenost	Povučenost, Anhedonia, Izbjegavanje intimnosti,	
Psihoticizam	Neobičajena vjerovanja i doživljaji, Ekscentričnost, Perceptualna disorganizacija	neobična vjerovanja, ekstremna religioznost
Dodatne ljestvice	-	Traženje pozornosti i Grandioznost

Napomena: Prikaz PID-5 dimenzija temelji se na prijedlogu upitnika dostupnog na <http://www.psychiatry.org/practice/dsm/dsm5/online-assessment-measures#Personality> prema American Psychiatric Association, DSM-5 (2013)

PID-5 Negativna emocionalnost uz Emocionalnu labilnost i Anksioznost sadrži i Nesigurnu privrženost, dok u DiPOL-u istoimena dimenzija sadrži čestice koje se odnose na depresivnost, socijalnu anksioznost i nisko samopoštovanje, a čestice koje se odnose na nesigurnu privrženost pripadaju dimenziji Emocionalne isključenosti. Zatim, Psihoticizam DiPOL-a je kompatibilan PID-5 Psihoticizmu, koji se sastoji od ljestvica Neobičnih vjerovanja i doživljaja, Ekscentričnosti i Perceptualne disregulacije. U DiPOL-u se ova dimenzija sastoji od neobičnih vjerovanja i prenaplašene religioznosti. Uključivanje religioznosti je novitet u području psihopatologije ličnosti. Uključena je u početni set čestica na temelju istraživanja koja upućuju na značajnu prisutnost deluzija religijskog sadržaja (npr. Mohr i Pfeifer, 2009). No, važno je naglasiti kako odnos religioznosti i psihopatologije nije sasvim jednoznačan jer religioznost može imati i pozitivne i negativne utjecaje na mentalno zdravlje (npr. Huguelet i Mohr, 2009). Nadalje, PID-5 ne sadrži dimenziju Kompulzivnosti, koja je izrazito važna karakteristika opsesivno-kompulzivnog poremećaja ličnosti. Umjesto Kompulzivnosti, koja je najslićnija dimenziji Savjesnosti u okviru petofaktorskog modela, PID-5 sadrži Dezinhibiciju, koja je zamišljena kao suprotan pol Kompulzivnosti. Međutim, podaci pokazuju kako nije

riječ o antonimnim konstruktima (Van den Broeck i sur., 2014). DiPOL Kompulzivnost značajno korelira sa Savjesnosti i, prema sadržajnoj valjanosti, mogla bi se očekivati korisnost ovog konstrukta u predviđaju sagorijevanja na poslu ili školi jer sadrži čestice kojima se mjere radoholičnost, ambicioznost i perfekcionizam.

Antagonizam iz DiPOL-a se najviše razlikuje od PID-5 konceptualizacije. Antagonizam je zamišljen kao suprotni pol ugodnosti/suradljivosti. DiPOL-ova se konceptualizacija temelji na česticama kojima se mjere impulzivnost, hostilnost i sumnjičavost/nepovjerljivosti prema drugima, dok se u PID-5, prema originalnoj verziji iz 2012., sastoji od podljestvica Grandioznosti, Manipulativnosti i Sklonosti varanju.

Odlike narcisoidnog poremećaja pokazale su se problematičnima u drugim upitnicima namijenjenih mjerenju psihopatologije ličnosti kod adolescenata zbog višestrukih saturacija na glavnim dimenzijama psihopatologije (Tromp i Koot, 2008; Wright i sur., 2013). U PID-5 Traženje pozornosti i Grandioznost s Manipulativnosti, Sklonosti varanju i Bezobzirnosti čine dimenziju Antagonizma (Skodol, Bender i Morey, 2014). No, mnoge studije upućuju na problematičnost ovakve konceptualizacije Antagonizma. Na primjer, De Clercq i sur. (2014) su našli da se Antagonizmu u PID-5 priključuje i ljestvica Rigidni perfekcionizam, što bi u DiPOL-u odgovaralo dimenziji Kompulzivnosti, dok se u istraživanju Zimmermanna i sur. (2015) ne nalaze na istoj dimenziji. Zatim, PID-5 Grandioznost i PID-5 Traženje pozornosti pokazuju drugačije obrasce povezanosti s NEO-PI-R, pri čemu PID-5 pokazuje nešto višu povezanost sa Savjesnosti, a Traženje pozornosti s Ekstraverzijom (Thomas i sur., 2012). Nadalje, PID-5 Traženje pozornosti pokazuje drugačiju prediktivnu valjanost u odnosu na ostale ljestvice unutar PID-5 Antagonizma (Decuyper, De Caluwé, De Clercq i De Fruyt, 2014). Konačno, upitna je i konvergentna valjanost jer PID-5 Traženje pozornosti ne korelira s ljestvicom Stidljivosti iz DIPSI-ja (De Clercq i sur., 2014). Drugačiji se obrasci povezanosti s npr. Negativnom emocionalnosti, Autonomijom, Samoprihvatanjem i slično mogu uočiti i kod DiPOL-ovih ljestvica Grandioznosti i Traženje pozornosti. S obzirom na navedeno, čini nam se da je formiranje dviju dodatnih ljestvica Grandioznosti i Traženja pozornosti trenutno najadekvatnije rješenje faktorske strukture upitnika.

Ukratko o konstruktnoj valjanosti: DiPOL sadrži dimenzije koje više odgovaraju Trullovim (2005) prijedlozima u odnosu na trenutno najkorišteniji PID-5. Dimenzije Grandioznosti i Traženje pozornosti trenutno su odvojene od glavnih dimenzija i u narednim se istraživanjima treba dokazati njihova konstruktna, prediktivna, konvergentna i divergentna valjanost.

Faktorska struktura višeg reda psihopatologije ličnosti se nije dalje provjeravala. Naime, neki autori pretpostavljaju postojanje generalnog faktora ličnosti sličnog Spearmanovom modelu generalnog faktora inteligencije (npr. Musek, 2007; Van der Linden, Nijenhuis i Bakker, 2010). Kritičari ovog pristupa istraživanju strukture ličnosti navode kako su takvi konstrukti neupotrebljivi, te ih

interpretiraju kao psihometrijski artefakt (za više informacija vidjeti Ferguson, Chamorro-Premuzic, Pickering i Weiss, 2013; Just, 2011).

Kao što je već rečeno, ključni je razlog formiranja kratkog upitnika izrazita dužina dosadašnjih instrumenata za mjerenje psihopatologije ličnosti, što predstavlja glavni izvor metodoloških poteškoća i ograničenja. Primjerice, jedan od preduvjeta za ispitivanje složenijih psiholoških fenomena je velik i reprezentativan uzorak, što je s opsežnim mjernim instrumentima teže postići (Lönnqvist i sur., 2007). Posljedično, kratke se forme upitnika češće pojavljuju u znanstvenoj literaturi. Temelje se na postavkama suprotnim klasičnoj teoriji mjerenja. Naime, autori kratkih formi upitnika tvrde kako se s vrlo malim brojem česticama može uspješno mjeriti određeni konstrukt. Do sada su se uspješni primjeri kratkih formi upitnika odnosili uglavnom na upitnike psihologije ličnosti, ali ne i psihopatologije ličnosti. Neki su od primjera skraćivanja formi upitnika: Upitnik Velikih Pet, koji se sastoji od ukupno deset čestica (Gosling, Rentfrow i Swann, 2003; Rammstedt i John, 2007), NEO-PI-R sa šezdeset (Konstabel, Lönnqvist, Walkowitz, Konstabel i Verkasalo, 2012) i Kratka skala traženja uzbuđenja od osam čestica (Hoyle, Stephenson, Palmgreen, Lorch i Donohew, 2002).

No, valja imati na umu kako se kratke forme upitnika suočavaju s potencijalnim problemima kao što je nestabilnost faktorske strukture, niže razine pouzdanosti, manja mogućnost zahvaćanja reprezentativne sadržajne valjanosti široko definiranih konstrukata te nemogućnost primjene u dijagnostičke svrhe. S tim u vezi, ova studija predstavlja samo prvu fazu razvoja upitnika u kojoj su ispitanici određeni aspekti konstruktne i inkrementalne valjanosti upitnika. U narednim bi istraživanjima bilo potrebno koristiti se procjenama karakteristika pojedinaca iz više izvora. Primjerice, bilo bi korisno uz samoprocjene upotrebljavati i dostupne podatke o ranijim problemima i poteškoćama ispitanika (dosjei), procjene vršnjaka, roditelja i nastavnika. Nadalje, u idućim bi istraživanjima nužno bilo ispitati faktorsku strukturu DiPOL-a na novom uzorku, čime bi se ispitala stabilnost utvrđene faktorske solucije, te ispitati konvergentno-divergentna valjanost DiPOL-a u odnosu na postojeće upitnike psihopatologije ličnosti poput DAPP-BQ ili PID-5. Prema našim saznanjima, ti upitnici nisu prevedeni i validirani na hrvatskom jeziku. Konačno, diskriminativna bi se valjanost trebala ispitati na kliničkom uzorku.

Zaključno, u radu je prikazana konstrukcija kratkog upitnika namijenjenog mjerenju široke domene mladenačke psihopatologije ličnosti s dobrim psihometrijskim karakteristikama. Vrlo kratki upitnik pokriva domenu pet glavnih dimenzija psihopatologije ličnosti uz dodatne ljestvice Grandioznosti i Traženja pozornosti. Ovim se upitnikom želi pridonijeti rješavanju metodoloških ograničenja u području istraživanja psihopatologije ličnosti na način da se znatno smanjuje opterećenje ispitanika tijekom istraživanja.

Literatura

- American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association (2013). *DSM-5: Online assessment measures*. Preuzeto s <http://www.psychiatry.org/practice/dsm/dsm5/online-assessment-measures#Personality>
- Andershed, H.A., Kerr, M., Stattin, H. i Levander, S. (2002). Psychopathic traits in non-referred youths: Initial test of a new assessment tool. U: E. Blaauw i L. Sheridan (Ur.), *Psychopaths: Current international perspectives* (str. 131-158). The Hague: Elsevier.
- Anderson, J., Snider, S., Sellbom, M., Krueger, R. i Hopwood, C. (2014). A comparison of the DSM-5 Section II and Section III personality disorder structures. *Psychiatry Research*, 216(3), 363-372.
- Bernstein, D.P., Iscan, C. i Maser, J. (2007). Opinions of personality disorder experts regarding the DSM-IV personality disorders classification system. *Journal of Personality Disorders*, 21(5), 536-551.
- Chanen, A.M., Jovev, M., McCutcheon, L.K., Jackson, H.J. i McGorry, P.D. (2008). Borderline personality disorder in young people and the prospects for prevention and early intervention. *Current Psychiatry Reviews*, 4(1), 48-57.
- Chanen, A.M. i McCutcheon, L.K. (2008). Personality disorder in adolescence: The diagnosis that dare not speak its name. *Personality and Mental Health*, 2(1), 35-41.
- Chen, H., Cohen, P., Johnson, J.G., Kasen, S., Sneed, J.R. i Crawford, T.N. (2004). Adolescent personality disorder and conflict with romantic partners during the transition to adulthood. *Journal of Personality Disorders*, 18, 507-525.
- Cicchetti, D. i Toth, S.L. (2009). A developmental psychopathology perspective on adolescent depression. U: S. Nolen-Hoeksema i L.M. Hilt (Ur.), *Handbook of depression in adolescents* (str. 3-32). New York: Routledge.
- Clark, L.A. (1993). *SNAP, Schedule for nonadaptive and adaptive personality: Manual for administration, scoring, and interpretation*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Clark, L.A., Simms, L.J., Wu, K.D. i Casillas, A. (2008). *Manual for the schedule for adaptive and nonadaptive personality II*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Clark, L.A. i Watson, D. (1995). Constructing validity: Basic issues in scale development. *Psychological Assessment*, 7(3), 309-319.
- Crick, N.R., Murray-Close, D. i Woods, K. (2005). Borderline personality features in childhood: A short-term longitudinal study. *Development and Psychopathology*, 17(4), 1051-1070.

- Daley, S.E., Hammen, C., Burge, D., Davila, J., Paley, B., Lindberg, N. i Herzberg, D.S. (1999). Depression and Axis II symptomatology in an adolescent community sample: Concurrent and longitudinal associations. *Journal of Personality Disorders*, 13(1), 47-59.
- Daley, S.E., Rizzo, C.J. i Gunderson, B.H. (2006). The longitudinal relation between personality disorder symptoms and depression in adolescence: The mediating role of interpersonal stress. *Journal of Personality Disorders*, 20(4), 352-368.
- De Clercq, B., De Fruyt, F., De Bolle, M., Van Hiel, A., Markon, K.E. i Krueger, R.F. (2014). The hierarchical structure and construct validity of the PID-5 trait measure in adolescence. *Journal of Personality*, 82(2), 158-169.
- De Clercq, B., De Fruyt, F. i Van Leeuwen, K. (2004). A "little five" lexically based perspective on personality disorder symptoms in adolescence. *Journal of Personality Disorders*, 18(5), 479-499.
- De Clercq, B., De Fruyt, F., Van Leeuwen, K. i Mervielde, I. (2006). The structure of maladaptive personality traits in childhood: A step toward an integrative developmental perspective for DSM-V. *Journal of Abnormal Psychology*, 115(4), 639-657.
- Decuyper, M., De Caluwé, E., De Clercq, B. i De Fruyt, F. (2014). Callous-unemotional traits in youth from a DSM-5 trait perspective. *Journal of Personality Disorders*, 28(3), 334-357.
- Đorić, J.Z., Pedović, I. i Hedrih, V. (2009). Funkcije prijateljstva i osobine ličnosti. *Psihologija*, 42(3), 341-356.
- Edens, J.F., Guy, L.S. i Fernandez, K. (2003). Psychopathic traits predict attitudes toward a juvenile capital murderer. *Behavioral Sciences and Law*, 21(6), 807-828.
- Ferguson, E., Chamorro-Premuzic, T., Pickering, A. i Weiss, A. (2013). Five into one doesn't go: A critique of the general factor of personality. U: T. Chamorro-Premuzic, S. von Stumm i A. Furnham (Ur.), *The Wiley-Blackwell handbook of individual differences* (str. 162-186). London: Wiley-Blackwell.
- Freeman, A. i Reinecke, M.A. (2007). *Personality disorders in childhood and adolescence*. New York: Wiley.
- Furnham, A., Milner, R., Akhtar, R. i De Fruyt, F. (2014). A review of the measures designed to assess DSM-5 personality disorders. *Psychology*, 5(14), 1646-1686.
- Glover, N.G., Crego, C. i Widiger, T.A. (2012). The clinical utility of the Five Factor Model of personality disorder. *Journal of Personality*, 3(1), 176-184.
- Gosling, S.D., Rentfrow, P.J. i Swann Jr, W.B. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 504-528
- Harkness, A.R., McNulty, J.L. i Ben-Porath, Y.S. (1995). The personality psychopathology five (PSY-5): Constructs and MMPI-2 scales. *Psychological Assessment*, 7(1), 104-114.
- Hoyle, R.H., Stephenson, M.T., Palmgreen, P., Lorch, E.P. i Donohew, R.L. (2002). Reliability and validity of a brief measure of sensation seeking. *Personality and Individual Differences*, 32(3), 401-414.

- Huguelet, P. i Mohr, S. (2009). Religion/spirituality and psychosis. Religion/spirituality and psychosis. U: P. Huguelet i H.G. Koenig (Ur.), *Religion and spirituality in psychiatry* (str. 65-80). Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, S.L., Cueller, A.K., Ruggero, C., Winett-Perlman, C., Goodnick, P., White, R. i Miller, I. (2008). Life events as predictors of mania and depression in bipolar I disorder. *Journal of Abnormal Psychology, 117*(2), 268-277.
- Just, C. (2011). A review of literature on the general factor of personality. *Personality and Individual Differences, 50*(6), 765-771.
- Kasen, S., Cohen, P., Skodol, A.E., First, M.B., Johnson, J.G., Brook, J.S. i Oldham, J.M. (2007). Comorbid personality disorder and treatment use in a community sample of youths: A 20-year follow-up. *Acta Psychiatrica Scandinavica, 115*(1), 56-65.
- Keresteš, G., Brković, I. i Kuterovac Jagodić, G. (2012). Predictors of psychological well-being of adolescents' parents. *Journal of Happiness Studies, 13*(6), 1073-1089.
- Konstabel, K., Lönnqvist, J.E., Walkowitz, G., Konstabel, K. i Verkasalo, M. (2012). The 'Short Five' (S5): Measuring personality traits using comprehensive single items. *European Journal of Personality, 26*(1), 13-29.
- Krueger, R.F., Derringer, J., Markon, K.E., Watson, D. i Skodol, A.V. (2012). Initial construction of a maladaptive personality trait model and inventory for DSM-5. *Psychological Medicine, 42*(9), 1879-1890.
- Lanier, P., Bollinger, S. i Krueger, R.F. (2013). Advances in the conceptualization of personality disorders: Issues affecting social work practice and research. *Clinical Social Work Journal, 41*(2), 155-162.
- Lewinsohn, P.M., Rohde, P., Seeley, J.R. i Klein, D.N. (1997). Axis II psychopathology as a function of Axis I disorders in childhood and adolescence. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 36*(12), 1752-1759.
- Linde, J.A., Stringer, D., Simms, L.J. i Clark, L.A. (2013). The schedule for nonadaptive and adaptive personality for youth (SNAP-Y): A new measure for assessing adolescent personality and personality pathology. *Assessment, 20*(4), 387-404.
- Livesley, W.J. i Jackson, D.N. (2002). *Manual for the dimensional assessment of personality problems-basic questionnaire*. Port Huron, Michigan: Sigma.
- Lönnqvist, J.E., Paunonen, S., Verkasalo, M., Leikas, S., Tuulio-Henriksson, A. i Lönnqvist, J. (2007). Personality characteristics of research volunteers. *European Journal of Personality, 21*(8), 1017-1030.
- Miller, A.L., Muehlenkamp, J.J. i Jacobson, C.M. (2008). Fact or fiction: Diagnosing borderline personality disorder in adolescents. *Clinical Psychology Review, 28*(6), 969-981.
- Moffitt, T.E. i Caspi, A. (2001). Childhood predictors differentiate life-course persistent and adolescence-limited antisocial pathways among males and females. *Development and Psychopathology, 13*(2), 355-375.

- Mohr, S. i Pfeifer, S. (2009). Delusions and hallucinations with religious content. U: P. Huguelet i H.G. Koenig (Ur.), *Religion and spirituality in psychiatry* (str. 81-96). Cambridge: Cambridge University Press.
- Musek, J. (2007). A general factor of personality: Evidence for the Big One in the five-factor model. *Journal of Research in Personality*, 41(6), 1213-1233.
- Netemeyer, R.G., Bearden, W.O. i Sharma, S. (2003). *Scaling procedures: Issues and applications*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Obradović, B. i Dinić, B. (2010). Personality traits, sex and age as predictors for health risky behavior. *Primenjena psihologija*, 3(2), 137-153.
- Ramklint, M., Von Knorring, A.-L., Von Knorring, L. i Ekselius, L. (2003). Child and adolescent psychiatric disorders predicting adult personality disorder: A follow-up study. *Nordic Journal of Psychiatry*, 57(1), 23-28.
- Rammstedt, B. i John, O.P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 203-212.
- Ručević, S. (2010). Psychopathic personality traits and delinquent and risky sexual behaviors in Croatian sample of non-referred boys and girls. *Law and Human Behavior*, 34(5), 379-391.
- Rutter, M. i Sroufe, L.A. (2000). Developmental psychopathology: Concepts and challenges. *Development and Psychopathology*, 12(3), 265-296.
- Ryff, C.D. i Singer, B.H. (2006). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 13-39.
- Skodol, A.E., Bender, D.S. i Morey, L.C. (2014). Narcissistic personality disorder in DSM-5. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 5(4), 422-427.
- Skodol, A.E., Clark, L.A., Bender, D.S., Krueger, R.F., Morey, L.C., Verheul, R., Alarcon, R.D., Bell, C.C., Siever, L.J. i Oldham, J.M. (2011). Proposed changes in personality and personality disorder assessment and diagnosis for DSM-5 Part I: Description and rationale. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 2(1), 4-22.
- Smederevac, S., Mitrović, D. i Čolović, P. (2010). *Velikih pet plus dva - primena i interpretacija*. Beograd: Društvo psihologa Srbije.
- Thomas, K.M., Yalch, M.M., Krueger, R.F., Wright, A.G., Markon, K.E. i Hopwood, C.J. (2012). The convergent structure of DSM-5 personality trait facets and five-factor model trait domains. *Assessment*, 20(3), 308-311.
- Tromp, N.B. i Koot, H.M. (2008). Dimensions of personality pathology in adolescents: Psychometric properties of the DAPP-BQ-A. *Journal of Personality Disorders*, 22(6), 623-638.
- Trull, T.J. (2005). Dimensional models of personality disorder: Coverage and cutoffs. U: T.A. Widiger, E. Simonsen, P.J. Sirovatka i D.A. Regier (Ur.), *Dimensional models of personality disorders* (str. 171-188). Washington D.C.: American Psychiatric Association.

- Trull, T.J. i Durrett, C.A. (2005). Categorical and dimensional models of personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology, 1*, 355-380.
- Van den Broeck, J., Bastiaansen, L., Rossi, G., Dierckx, E., De Clercq, B. i Hofmans, J. (2014). Hierarchical structure of maladaptive personality traits in older adults: Joint factor analysis of the PID-5 and the DAPP-BQ. *Journal of Personality Disorders, 28*(2), 198-211.
- Van der Linden, D., Nijenhuis, J. i Bakker, A.B. (2010). The general factor of personality: A meta-analysis of Big Five intercorrelations and a criterion-related validity study. *Journal of Research in Personality, 44*(3), 315-327.
- Van Dierendonck, D. (2004). The construct validity of Ryff's scales of psychological well-being and its extension with spiritual well-being. *Personality and Individual Differences, 36*(3), 629-643.
- Westen, D., Shedler, J., Durrett, C., Glass, S. i Martens, A. (2003). Personality diagnoses in adolescence: DSM-IV Axis II diagnoses and an empirically derived alternative. *American Journal of Psychiatry, 160*(5), 952-966.
- Widiger, T.A. (2013). Changes in the conceptualization of personality disorder: The DSM-5 debacle. *Clinical Social Work Journal, 41*(2), 163-167.
- Widiger, T.A. i Simonsen, E. (2005). Alternative dimensional models of personality disorder: Finding a common ground. *Journal of Personality Disorders, 19*(2), 110-130.
- Wright, A.G.C., Pincus, A.L., Thomas, K.M., Hopwood, C.J., Markon, K.E. i Krueger, R.F. (2013). Conceptions of narcissism and the DSM-5 pathological personality traits. *Assessment, 20*, 339-352.
- Zimmermann, J., Böhnke, J.R., Eschstruth, R., Mathews, A., Wenzel, K. i Leising, D. (2015). The latent structure of personality functioning: Investigating criterion A from the alternative model for personality disorders in DSM-5. *Journal of Abnormal Psychology, 124*(3), 532-548. doi: 10.1037/abn0000059

Factor Structure and Validation of the Dimensional Assessment of Personality Questionnaire (DAPQ)

Abstract

The last decade was extremely dynamic in the field of personality disorder. The extensive research has resulted with significant changes in conceptualization and assessment of personality psychopathology. DSM 5 has introduced a hybrid diagnostic model of personality disorders, which leads toward implementing dimensional instead of categorical approach to personality disorders. There are many questionnaires aimed to measure dimensions of personality psychopathology. However, they contain a large number of items, which may present a methodological problem in conducting research on large samples. Hence, the aim of this study is to present development of a short questionnaire aimed to measure main dimensions of personality psychopathology. The questionnaire, named Dimensional Assessment of Personality Traits Questionnaire (DAPTQ), contains 62 items distributed into 5 main scales; Negative Emotionality, Detachment, Compulsivity, Psychoticism and Antagonism, and two additional scales Grandiosity and Attention Seeking. Study was conducted on the sample of 456 high school students from Osijek and Koprivnica. The DAPTQ, YPI, LEXI - 70 and Ryff Scales of Psychological Well-Being were administered. Results indicate good psychometric properties, namely content, construct and convergent validity and reliability, of all scales of the DAPTQ. This paper discusses some measurement issues concerning personality psychopathology in adolescents' population and the ways in which they could be overcome.

Keywords: personality psychopathology, psychometrics, DAPTQ, dimensional approach, adolescents

La estructura factorial y validación del cuestionario Valoración dimensional de los rasgos de personalidad (VDRP) para los adolescentes

Resumen

En los últimos diez años han sucedido cambios significativos en la conceptualización y medición de la psicopatología de personalidad. Además del enfoque categorial, DSM-5 poco a poco introduce también el enfoque dimensional para diagnosticar los trastornos de personalidad. Aunque en la literatura existe un mayor número de cuestionarios para medir las dimensiones de psicopatología, los cuestionarios anteriores tienen demasiadas partículas, lo que dificulta la investigación en este campo. El objetivo de este trabajo fue presentar la construcción de un cuestionario corto pensado para medir dimensiones principales de la psicopatología de personalidad. El cuestionario Valoración dimensional de los rasgos de personalidad (VDRP) consta de 62 partículas que forman cinco principales escalas llamadas Emocionalidad negativa, Exclusión emocional, Compulsión, Psicoticismo y Antagonismo, y dos escalas adicionales: Grandiosidad y Búsqueda de atención. En la muestra de 456 alumnos de secundaria en Osijek y Koprivnica se llevó a cabo la investigación en la que, además de VDRP, fueron usados también los cuestionarios Inventario de tendencias psicopáticas de los jóvenes, los Cinco grandes más dos y la Escala de bienestar psicológico de Ryff. Los resultados indican las características psicométricas satisfactorias del cuestionario VDRP en cuanto a la validez constructiva, convergente y de contenido por una parte, y los coeficientes de fiabilidad por otra. En el trabajo se discuten ciertos problemas metodológicos de medir la psicopatología de personalidad de los adolescentes y la manera en la que estos se pueden superar.

Palabras claves: psicopatología de personalidad, psicometría, VDRP, enfoque dimensional, adolescentes

Primljeno: 13.04.2014.

